

Geheimhouding op de passages waarin in oordelende zin gesproken is over de directie Batavialand (commissiebesluit 14 april 2021)
De geheimhouding blijft totdat deze door de commissie wordt opgeheven.

Registratienummer:

2783936

Concept-Verslag van het besloten deel van de beeldvormende sessie Economie, Mobiliteit en Samenleving van 14 april 2021 (15.35 - 18.15 uur)

Aanwezig:

JA21: de heer G.J.C. Ransijn

VVD: de heer J.J. de Haan

PVV: de heer Kok

GroenLinks: de heer H. Ismaili Alaoui

CDA: mevrouw C.J. Schotman

PvdA: de heer W. de Jager

ChristenUnie: de heer Z.J.B. Heng

50PLUS: de heer M.G.J.H. van Rooij

D66: mevrouw N.A.M. Visser

PvdD: mevrouw S. Kers

SGP: de heer J.N. Simonse

DENK: de heer M.A. Khedoe

Voorzitter: de heer Smetsers

Commissiegriffier: mevrouw De Ridder

College van GS: de heer Rijsberman

Verder aanwezig: de heer Wijn (Berenschot Groep B.V.), de heer [REDACTED] (ambtelijke organisatie), mevrouw [REDACTED] (ambtelijk organisatie), mevrouw [REDACTED] (ambtelijke organisatie) en mevrouw [REDACTED] (Het Notuleercentrum)

Batavialand - beeldvormend, vervolg op 7 april

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering om 15.30 uur en heet iedereen welkom. Tijdens de vorige bijeenkomst is een presentatie gegeven met betrekking tot Batavialand en zijn aan de toezichthouder en gedeputeerde diverse vragen gesteld. Het voorstel zal nu weer in beslotenheid worden behandeld. De voorzitter verzoekt de digitale deelnemers en bezoekers de zaal te verlaten, met uitzondering van ambtelijke ondersteuning. Helaas is de toezichthouder vanavond verhinderd. Tevens verzoekt hij alle deelnemers om hun laptop of iPad dicht te klappen. De vergadering start met een besloten gedeelte en zal vervolgd worden met een openbaar (digitaal) gedeelte. Via whatsapp zal bekend worden gemaakt wanneer het openbare gedeelte start. De voorzitter constateert dat de aanwezigen instemmen met het voorstel om de vergadering in beslotenheid plaats te laten vinden.

Tot op heden werd een besloten vergadering met gesloten deuren gehouden. Naar aanleiding van het verlaten van de zaal door de heer Ismaili Alaoui heeft de griffie navraag gedaan naar de richtlijnen. Het sluiten van de deuren wordt in overdrachtelijke zin geïnterpreteerd en staat de statenleden toe een pauze te nemen gedurende de behandeling. De voorzitter stelt voor een gezamenlijke pauze in te stellen, zodat alle statenleden op hetzelfde moment pauze hebben. Dit is voor de besloten behandeling van belang. Helaas mogen laatkomers na het sluiten van de deuren de zaal niet meer betreden.

De heer Ismaili Alaoui dankt de collega's die het voor hem hebben opgenomen en waardeert het dat de griffie en voorzitter naar een oplossing hebben gekeken.

2. BATAVIALAND

De voorzitter geeft de gedeputeerde het woord, voordat overgegaan wordt naar het vertrouwelijke gedeelte van de vergadering.

Gedeputeerde Rijsberman wil terugkomen op een ten onrechte gewekte indruk uit de vorige vergadering. Bij de besteding van de ontwikkelsubsidie door Batavialand blijkt uit de rechtmatigheidstoets dat er geen onrechtmatige besteding heeft plaatsgevonden. Helaas heeft de subsidie niet het beoogde resultaat opgeleverd. De ontwikkelsubsidie wordt besteed aan kosten die gemoeid gaan met de afronding van de subsidie.

De heer Van Rooij informeert hoe zich dit verhoudt tot het rapport van Berenschot.

Gedeputeerde Rijsberman merkt op dat in de presentatie van Berenschot wordt ingegaan op de kosten van Batavialand op het moment dat men teruggaat naar alleen het uitvoeren van de wettelijke taken.

Tijdens de vorige commissie is gevraagd welke delen van het rapport openbaar konden worden gemaakt. Deze vraag is bij Batavialand neergelegd en de regels rond de AVG geven geen aanleiding om de geheimhouding aan te houden. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan het verzoek van de statenleden. De directie van Batavialand heeft via een mail uitgebreid toegelicht welke maatregelen zijn getroffen sinds het verschijnen van het rapport. Zij nodigen de statenleden uit om hier kennis van te nemen en er bestaat dus geen bezwaar tegen publicatie van het rapport.

De voorzitter benadrukt dat sprake is van een vergadering in beslotenheid tot PS heeft besloten de geheimhouding op te heffen. Op 28 april 2021 wordt dat onderwerp in PS behandeld en de commissie EMS behandelt oordeelsvormend het onderwerp Batavialand op 19 mei 2021. De commissie kan dan besluiten of de behandeling in openbaarheid plaatsvindt.

De heer Ismaili Alaoui stelt voor de geheimhouding op te heffen. Een collega heeft de vertrouwelijke stukken ingezien en daaruit komt de urgentie om de geheimhouding aan te houden niet naar voren.

De voorzitter benadrukt dat PS kan besluiten om de geheimhouding op te heffen wat betreft het onderwerp. De commissie moet echter besluiten ten aanzien van de geheimhouding van in de commissie zelf behandelde stukken. Het rapport van Berenschot blijft vertrouwelijk tot de eerste vergadering van PS. Wanneer op dit moment wordt besloten om de geheimhouding op te heffen, kan de commissie het vertrouwelijke rapport niet behandelen.

De heer Van Rooij stelt voor het opheffen van de geheimhouding te koppelen aan het besluit van PS. Vooruitlopend op dat besluit, kan de commissie besluiten aan het einde van de vergadering de geheimhouding op te heffen.

De voorzitter zal laten uitzoeken of dat mogelijk is. De commissie is verantwoordelijk voor hetgeen in de commissie zelf wordt behandeld; verslaglegging en presentatie. PS heeft een aantal stukken vertrouwelijk bestempeld en alleen PS kan besluiten die vertrouwelijkheid op te heffen.

De heer Ransijn stelt voor om het opheffen van de vertrouwelijkheid te koppelen aan het besluit van PS, zodat stukken uit de commissie parallel aan het besluit van PS openbaar worden gemaakt.

De heer Wijn (Berenschot) geeft een presentatie (*presentatie is aan het eind van het verslag te vinden*). Berenschot heeft op hoofdlijnen drie scenario's voor de toekomst van Batavialand onderzocht.

Scenario's:

1. Een beperking van de provinciale subsidie tot het mogelijk maken van de uitvoering van de wettelijke taken. Depot Batavialand.

2. Een continuering van de bestaande provinciale exploitatiesubsidie (€ 1,5 miljoen). Voortzetting van het huidige Batavialand.
3. Een impuls (bijvoorbeeld verhoging exploitatiesubsidie) ten behoeve van de doorontwikkeling van Batavialand. Erfgoedpark Batavialand.

Aanleiding voor de scenario's:

- De financiële basis van Batavialand is wankel.
- Het museaal concept is onduidelijk.
- De relatie met de gemeente Lelystad is beperkt en daarmee wordt bedoeld dat de gemeente amper financiële steun biedt. Zij hebben zich binnen het scenario erfgoedpark wel uitgesproken mee te willen werken van Batavialand, als het gaat om de verdere ontplooiing van Batavialand wat betreft de bestemming van de gronden.
- Het Nationaal Scheepsarcheologisch Depot (NSD) biedt kansen. Vanuit het ministerie is besloten het depot te verhuizen naar Batavialand en dat biedt het museum nieuwe kansen op het gebied van exploitatie.
- Batavialand is niet goed te vergelijken met andere musea in Nederland. Een vergelijkbaar museum is binnen Nederland niet aanwezig, de samenstelling van de diverse onderdelen is uniek en elders in het land niet voorhanden.

Vergelijking van de drie scenario's:

De taken die Batavialand uitvoert, zijn op een rij gezet. Wettelijke taken zijn: beheer maritieme rijkscollectie, provinciaal archeologisch depot en onderzoek. Deze taken dienen binnen alle scenario's uitgevoerd te worden. Binnen het scenario erfgoedpark is verblijf en recreatie de enige taak die niet aan bod komt. Daarnaast kunnen publiekstaken als kenniscentrum, erfgoedhuis, educatie, publicatie en onderzoek aan bod komen. Met de gemeente dienen goede afspraken gemaakt te worden over het gebruik van de fysieke ruimten. Scenario 3 is daardoor het meest gunstig.

Binnen de depotfunctie (scenario 1) van Batavialand kan een klein aantal taken worden uitgevoerd, maar valt de publieksfunctie volledig weg. Bij voortzetting in de huidige vorm behoudt Batavialand haar publieksfunctie. Door de subsidie van 1,5 miljoen kunnen scholen ontvangen worden en de depot- en archieffunctie worden vervuld. Taken als communicatie, netwerk en tentoonstellingen kunnen helaas niet worden uitgevoerd.

Analyse drie scenario's:

- Scenario 1 is niet aantrekkelijk vanwege het ontbreken van de publieksfunctie. Dit wordt beschouwd als een gemiste kans voor alle partijen. Er komen nauwelijks bezoekers en er is nauwelijks rendement van de provinciale investeringen in het verleden. Batavialand zorgt voor het archief en het in kaart brengen van archeologische stukken.
- Scenario 2 is mogelijk, maar niet zonder maatregelen. Het museale concept moet aangepast worden door de komst van het NSD. Tevens zal het museum maatregelen moeten treffen voor een sluitende begroting, waarbij uitgegaan wordt van een basissubsidie van € 1,5 miljoen.
- Scenario 3 is een aantrekkelijk perspectief. Voorwaarde is dat rijk, provincie, gemeente en Batavialand het met elkaar eens zijn over de ambities; museaal concept, publieksbereik en eigen inkomsten. Het maritiem depot kan voor publiek toegankelijk worden gemaakt en om de publieksfunctie te bedienen, kunnen er tentoonstellingen worden georganiseerd. Tevens is uitbreiding van de financiële steun nodig, waarbij Batavialand de spil is in de gebiedsontwikkeling.

Advies aan de provincie:

- Kies voor scenario 3 als ontwikkelrichting voor Batavialand.
- Sluit een overeenkomst met het ministerie van OCW, de gemeente Lelystad en Batavialand waarin de ontwikkelrichting wordt vastgelegd alsmede de inspanningen die partijen zullen leveren om dat perspectief te realiseren.

- Stel samen met de bestuurlijke partners een kwartiermaker aan die in nauwe samenwerking met Batavialand een nieuw en realistisch museaal concept uitwerkt, uitgaande van de komst van het NSD, een aantrekkelijk publieksprogramma en een jaarlijkse provinciale subsidie van € 1,5 miljoen.
- Maak op termijn met Batavialand financiële meerjarenafspraken, gebaseerd op de cultuurvisie van de provincie en het museale concept van Batavialand. Leg in de subsidiebeschikking(en) en de prestatieafspraken een duidelijke relatie tussen de te vervullen functies (taken) en de middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld.

De voorzitter bedankt de heer Wijn voor zijn toelichting en geeft de commissie het woord.

Mevrouw Kers heeft begrepen dat de gemeente Lelystad tot nu toe geen bijdrage heeft geleverd. Hoe groot is de kans dat zij aan bod komen als gekozen wordt voor scenario 3? Met een bezoekersaantal van 90.000 werd de indruk gewekt dat sprake is van een achteruitgang. Zou 110.000 een gewenst aantal zijn en is 90.000 dan een verslechtering?

De heer Khedoe informeert of [REDACTED]

De heer De Jager meent dat een vierde scenario denkbaar is. Op het gebied van de wettelijke taken is de overheid aan zet. Binnen de museale functie kan men ook kiezen voor een PPS-constructie. Wordt een commitment vanuit de gemeente als harde voorwaarde gezien voor het vervolgproces? Er is gesproken over een kwartiermaker en een projectleider: zijn dit twee aparte functies? Qua financiën wordt gesproken over een extra bedrag van € 300.000 boven op de structurele subsidie van € 1,5 miljoen. Is het mogelijk om een besparing van € 300.000 door te voeren op de bedrijfsvoering?

De heer Ismaili Alaoui heeft verschillende bezoekersaantallen gehoord. Kan volstaan worden met een aantal van 90.000 per jaar, afgezet tegen de scenario's? Voor OCW is een goede invulling van de publieksfunctie een voorwaarde voor het verstrekken van de subsidie. Hoe wordt deze functie ingevuld? Spreker pleit voor een duidelijke relatie tussen het aanstellen van een kwartiermaker en de huidige directie. Daarnaast meent hij dat kritisch moet worden gekeken naar de huidige bedrijfsvoering. Voortgaan op de huidige wijze brengt de nodige veranderingen met zich mee om het museum nieuw leven in te blazen. [REDACTED]

[REDACTED] ?

De heer Ransijn heeft de indruk dat in het verleden subsidie opging aan het vullen van de vele gaten, terwijl het geld bedoeld was voor een goede start van het museum. Hij is verbaasd dat de gedeputeerde nu spreekt over een rechtmatige besteding van gelden. Tijdens de presentatie van Berenschot zijn verschillende subsidiebedragen genoemd. De heer Ransijn wil graag een overzicht ontvangen waarin al deze bedragen op een rij staan die bij de verschillende scenario's horen. Wanneer Batavialand weer subsidie ontvangt, hoeveel gaat er dan op aan achterstallig onderhoud? Is de fusie van de organisatie inmiddels afgerond? Er is opgemerkt dat de startsubsidie mogelijk te krap bemeten was. In hoeverre zijn de nu genoemde subsidiebedragen wel voldoende? Vanuit de toezichthouder is opgemerkt dat men niet competent is op het gebied van creativiteit. Ervaart de gedeputeerde hetzelfde? Verder meent spreker dat de bezoekersaantallen een heikel punt is dat aandacht verdient. Tenslotte informeert de heer Ransijn of de kwartiermaker baas of adviseur wordt, [REDACTED] ?

De heer Heng vraagt welke corrigerende acties er in 2021 nodig zijn om de organisatie weer op de rails te krijgen.

De heer Simonse meent dat de commissie te weinig geïnformeerd is over de gang van zaken rond Batavialand. Vanaf september 2020 is om informatie gevraagd en de gedeputeerde gaf aan dat corona mede een rol heeft gespeeld in de vertragende informatievoorziening. Spreker heeft begrepen dat er mailverkeer boven tafel is gekomen die informatie geeft over de voortgang binnen Batavialand. Wanneer er nog meer informatie van belang is, zal hij daar zeker naar gaan zoeken.

Uit het mailverkeer blijkt dat GS vanaf 2018 bekend was met de situatie rond Batavialand en de commissie daar niet over heeft geïnformeerd. SGP neemt dit de gedeputeerde kwalijk en vindt het niet correct dat er nu om aanvullende subsidie wordt gevraagd.

Gedeputeerde Rijsberman ziet de woorden van de heer Simonse als een motie van wantrouwen en wil daar graag op reageren. In het coalitieakkoord is al een start gemaakt wat betreft verbetering van de overeenkomst met Batavialand.

De heer Van Rooij en de heer Kok sluit zich aan bij de heer Simonse.

De voorzitter merkt op dat momenteel sprake is van een beeldvormende vergadering. De bijdrage van de heer Simonse kan gegeven worden in de oordeelsvormende sessie.

Volgens de heer Simonse heeft dit dossier een lange geschiedenis. Hij meent dat het besluit uit 2017 niet correct was, omdat sprake is van wensdenken. Nu wordt geconstateerd dat het budget niet voldoende is en de SGP spreekt GS hierop aan. Hij concludeert dat GS te weinig grip heeft op de organisatie van Batavialand en dat geeft wantrouwen. Spreker verwacht dat in de nieuwe subsidiebeschikking andere eisen worden gesteld dan in de oude. Hij hoopt dat er geleerd wordt van in het verleden gemaakte fouten.

Vraag aan Berenschot: scenario 2 is met inbegrip van de rijkssubsidie. Zijn er binnen dit scenario geen andere kosten dan die voor beheer?

De voorzitter roept de leden op zich te beperken tot beeldvormende opmerkingen. In de oordeelsvormende vergadering is ruimte om het oordeel te ventileren.

Mevrouw Schotman informeert waarom scenario 3 de voorkeur heeft. Zij wil een onderbouwing met argumenten, want aan de hand van het kleurenschema uit de presentatie kan zij geen vertaalslag maken waarom scenario 3 de voorkeur heeft. Scenario 2: is het rijk op de hoogte van de huidige financiële toestand van Batavialand en is op basis van die cijfers besloten een rijksbijdrage te leveren? Spreekster memoreert dat in 2010 een soortgelijke situatie zich voordeed en destijds moest een keuze worden gemaakt aan de hand van publieks- en attractiewaarde. Hoe weet men dat er geen herhaling van zetten zal plaatsvinden?

Zijn de genoemde bezoekersaantallen inclusief de schoolklassen? De basisschoolleerlingen gaan minimaal twee keer naar Batavialand en wanneer zij met de klas zijn geweest, gaan zij vaak niet met de ouders naar dit museum. Wellicht kunnen er meer bezoekers worden gegenereerd als er geen schoolklassen meer komen. Volgens mevrouw Schotman ontbreekt een realistische businesscase. In scenario 3 wordt uitgegaan van private inkomsten. Hoe worden deze gerealiseerd?

Mevrouw Visser heeft geen aanvullende vragen.

De heer De Haan informeert of er al contacten zijn gelegd met de gemeente om te kijken of zij bereid zijn een bijdrage te leveren in financiën en ruimte. Wat betreft de rechtmatigheid heeft de gedeputeerde aangegeven dat deze 'door de oogharen heen' in orde zou zijn. Wat bedoelt de gedeputeerde daar mee? In het rapport van Berenschot wordt voorgesteld om de kwartiermaker aan te stellen voor de museale collectie. [REDACTED]

[REDACTED] Gaat de kwartiermaker zich richten op het doorlichten van die bedrijfsvoering voordat er toekomstplannen worden gemaakt? De VVD hecht aan een goede businesscase en vraagt aandacht voor een scenario waarbij subsidie niet voor een groot deel de inkomsten van Batavialand zijn, maar dat het museum op eigen kracht zaken kan uitvoeren.

De heer Kok memoreert dat de ernst van de situatie bij Batavialand al eerder aan de orde is geweest. Hij neemt aan dat het rapport van Berenschot voortbordurt op het rapport van de toezichthouder. Wat is de levensvatbaarheid van de verschillende scenario's en is ingrijpen mogelijk? Is de bijdrage van het NSD een voorwaarde voor één van de varianten en wat zou het effect zijn als alleen NSD een bijdrage levert? De heer Kok wil graag een cijfermatig overzicht van alle subsidies en bijdragen, aangevuld met de financiële bijdragen van het afgelopen half jaar.

Verder vraagt spreker zich af of de gepresenteerde scenario's reëel zijn. Hoe kan de opmerking van de toezichthouder over een pragmatische benadering geplaatst worden binnen de scenario's?

De heer Van Rooij bedankt voor het rapport van Berenschot en de toelichting. Hij vraagt zich af waarom er geen publiek-private samenwerking wordt gezocht binnen Batavialand. Dat zorgt ervoor dat het museum minder afhankelijk is van subsidies. Uit het rapport van Berenschot van oktober 2016 begrijpt de heer Van Rooij dat is gesproken over het niet naleven van de subsidievoorwaarden. De signalen stonden toen al op rood wat betreft de besteding van de subsidie. Waarom zijn de aanbevelingen van Berenschot uit dat plan niet verwerkt in een businessplan en is geen sprake geweest van monitoring of een adequaat optreden? Is er momenteel een scenario denkbaar zonder NSD? Spreker pleit voor een scenario 4 waarbij sprake is van een publiek-private samenwerking. Hij meent dat de overige scenario's geen continuïteit brengen.

Los van de inhoudelijke vragen wenst gedeputeerde Rijsberman te reageren op een opmerking van de heer Simonse. Wanneer de chronologische aspecten in beeld worden gebracht, dan wordt in 2014 beweerd dat de provincie niet in controle zou zijn. Dat speelde onder de voorganger van de huidige gedeputeerde en het gebeuren was aanleiding tot de fusie in 1 juni 2017 tot Batavialand. Destijds is geacteerd op de situatie en dat heeft geen relatie met hetgeen momenteel wordt geconstateerd. Achteraf kan geconstateerd worden dat in het eerdere besluit het nodige optimisme zat. De gedeputeerde verzet zich tegen het beeld dat in 2016 en 2017 geen actie is ondernomen en PS niet is geïnformeerd. In 2017 is de toezichthouder aangesteld, welke kritisch heeft gekeken naar de besteding van de middelen. Doel was te zorgen voor een verantwoording van de subsidie in het geval Batavialand failliet zou gaan. Er kan gemonitord worden, maar het gaat om besteding van middelen in de komende jaren. De toezichthouder heeft destijds aangegeven nog een jaar nodig te hebben om in beeld te brengen wat er speelt binnen Batavialand. In 2019 is een rapport opgeleverd dat terstond op de agenda van GS is geplaatst (maart 2020). Helaas kon het onderwerp vanwege de coronacrisis niet besproken worden. In september 2020 is een verzoek tot behandeling tijdens een besloten bijeenkomst ingediend. Vanaf maart is getracht het onderwerp in PS te bespreken, waarbij GS zich tijdig heeft laten informeren. De rol van de griffie heeft op geen enkel moment gezorgd voor vertraging. De gedeputeerde wil niet het beeld schetsen dat de griffie iets te verwijten valt.

De situatie bij Batavialand voldoet op geen enkele manier aan het door GS vastgestelde spoedbesluit. In 2017 is subsidie verstrekt en jaarlijks is verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de besteding van de gelden. Kijkend naar het gevoerde beleid binnen Batavialand heeft dit niet het gewenste resultaat opgeleverd. Parallel aan agendering in PS is gekeken wat gedaan kon worden aan de situatie in Batavialand. De gedeputeerde bestrijdt dat sprake zou zijn van een situatie waarbij direct ingrijpen noodzakelijk was. Binnenkort kan in openbaarheid gesproken worden over de toekomst van Batavialand. De gedeputeerde wil het beeld geschetst door de heer Simonse verre van zich werpen.

De voorzitter memoreert dat sprake is van een beeldvormende vergadering welke zich niet leent voor de huidige discussie. Hij verzoekt eenieder de beeldvormende vragen te beantwoorden.

De heer Wijn (Berenschot) licht toe dat uitgangspunt bij het onderzoek is geweest dat de toezichthouder heeft teruggekeken naar het opereren van Batavialand. Berenschot heeft vooruit gekeken naar toekomstscenario's en heeft dus niet naar de (huidige) bedrijfsvoering van Batavialand gekeken. Binnen een benchmark is Batavialand vergeleken met een achttal landelijke vergelijkbare organisaties.

De heer Kok merkt op dat Berenschot dus geen kennisneemt van het desastreuze beeld geschetst door de toezichthouder. De failliete situatie heeft niet geleid tot levensvatbare scenario's welke realistisch zijn.

Desgevraagd antwoordt de heer Wijn dat de scenario's gebaseerd zijn op de betrouwbare jaarcijfers van Batavialand. De observaties van de toezichthouder zijn voor zijn rekening. Berenschot kan prima aan de hand van de cijfers vooruitkijken. Daarbij is het bedrijfsmodel van Batavialand van

belang en daar gaat ongeveer € 4,5 miljoen in om, met meer dan € 800.000 aan huisvestingslasten. Daarnaast wordt rond € 2 miljoen besteed aan personeelslasten: beheer collectie en publiekstaken. Er is minimaal € 1,2 miljoen aan subsidie nodig om überhaupt de wettelijke taken uit te voeren. Een commercieel bedrijfsplan is in dat opzicht niet mogelijk, want er moet altijd subsidie worden bijgelegd.

De heer Van Rooij betreurt dat niet is gekeken naar de voorgaande situatie, zeker omdat Berenschot al eerder een rapport heeft geschreven.

De heer De Jager constateert dat € 1,2 miljoen voor het uitvoeren van de wettelijke taken minder is dan de huidige structurele subsidie (€ 1,5 miljoen). Wellicht is een combinatie met publiek-private gelden dan toch mogelijk.

De voorzitter stelt voor om de vragen in de eerste termijn te laten beantwoorden, waarna gekeken wordt of een tweede termijn nog mogelijk is.

De heer Wijn verduidelijkt dat € 1,2 miljoen nodig is voor het vervullen van de wettelijke taken. Dit zijn taken waar geen geld mee verdient wordt. De inkomsten ontstaan vanuit de publieksfunctie door bezoekers van de tentoonstelling, met daarnaast verblijf en recreatie. Alle overige taken kosten geld en wanneer uitgegaan wordt van scenario 2 (voortzetten huidige taken) is € 1,8 miljoen aan subsidie nodig. Dit betekent dat met de huidige subsidie van € 1,5 miljoen sprake zou zijn van een tekort. Binnen de nieuwe situatie wenst de gemeente mee te werken aan gebiedsontwikkeling. Wanneer het erfgoedpark gerealiseerd kan worden, is het mogelijk de publieksfunctie uit te voeren en komt men uit op ongeveer 120.000 bezoekers, inclusief de scholen.

Voor 2016 is gesproken over 350.000 bezoekers, dat nu als te optimistisch kan worden gekenschetst. Voor de ambitie van 2015-2016 was destijds structureel € 1,8 miljoen nodig. Wat betreft de rol van de gemeente merkt de heer Wijn op dat zij aangeeft geen financiële bijdrage te kunnen leveren, omdat de gemeente armlastig is. De provincie heeft wel diverse malen verzocht om een financiële bijdrage. Gebiedsontwikkeling is echter wel interessant voor de gemeente. Gemeente en provincie zouden de kwartiermaker gezamenlijk aansturen. Hij zou zich richten op de dagelijkse gang van zaken en het ontwikkelen van een nieuw concept. Dit hoeft volgens de heer Wijn geen gezagsrelatie te zijn. Belangrijk is dat provinciale en gemeentelijke overheden hun rol pakken en daar het ministerie bij betrekken.

NSD is verwerkt in alle drie de varianten, want het depot wordt in Lelystad gevestigd, waarbij het huidige maritieme depot wordt uitgebouwd. Deze rijkstaak is interessant voor Flevoland, waarbij rijksgelden naar de provincie komen en dit biedt weer werkgelegenheid. Wanneer besloten wordt de taken van Batavialand tot het minimale terug te brengen, heeft dat consequenties voor de manier waarop de rijksoverheid met het depot omgaat. Het erfparkscenario met 120.000 bezoekers is volgens Berenschot met een andere gebiedsindeling realistisch en kan in samenwerking met de gemeente gerealiseerd worden.

Gedeputeerde Rijsberman legt uit dat de gemeente vaker is verzocht deel te nemen in Batavialand. Dat is deels gebeurd door een werkplaats binnen het sociaal domein in te richten, waar activiteiten voor leerlingen werden aangeboden. Voorgesteld wordt om de gemeente in de toekomst goed bij Batavialand te betrekken. Zij heeft een commitment afgegeven als het gaat om gebiedsontwikkeling. Vanuit de huidige begroting ziet de gemeente geen kans om financieel deel te nemen. De gedeputeerde acht het belangrijk dat de gemeente wel participeert in het vervolgtraject rond Batavialand. Dit is een keiharde voorwaarde voor de toekomst.

Wat betreft de bezoekers is 90.000 op jaarbasis een realistisch aantal. Het in het verleden genoemde aantal van 350.000 was te optimistisch.

Er is geïnformeerd naar het onderscheid tussen de kwartiermaker en projectleider. Vanuit het rijk zijn verschillende taken gedelegeerd naar Batavialand en het rijk levert daarvoor een financiële bijdrage. Voor de komst van het depot moet een projectleider worden aangesteld. Daarop

vooruitlopend is met het voorstel van de kwartiermaker aan de slag gegaan. Hij moet zaken die nu niet goed lopen, oppakken als het gaat om de bedrijfsvoering.

Een sluitende businesscase is noodzakelijk voor het voortbestaan van Batavialand. Het rijk levert een financiële bijdrage voor het beheer van het maritieme depot. De diensten die Batavialand uitvoert voor de provincie vloeien voort uit het provinciale kunst- en cultuurbeleid en daar staat subsidie tegenover.

Wat betreft de kwartiermaker is het belangrijk dat hij de huidige bedrijfsvoering bekijkt en deze herstructureert. Een bezoekersaantal van 120.000 voldoet aan de doelstelling. Het beeld geschetst met OCW is gebaseerd op de najaarsnota met daarin een structurele verhoging van de subsidie en een eenmalige investering. Het realiseren van een depotfunctie draagt bij aan het aantrekken van bezoekers. Het rijk wil een financiële bijdrage leveren, maar als Batavialand niet investeert in het depot, bestaat de kans dat het rijk deze bijdrage afschaalt.

Wat betreft de directie in relatie tot de bedrijfsvoering: Batavialand is een externe stichting waarbinnen de RvT beslissingsbevoegdheid heeft wat betreft benoeming of ontslag van de directie. De provincie speelt in dat opzicht geen rol, maar kan wel voorwaarden verbinden aan de subsidieverlening.

In verband met de subsidie spreekt men over doelmatigheid. Op basis van de verplichting gesteld bij het verlenen van de subsidie, kan men stellen dat het geld rechtmatig is besteed. Los daarvan staat de vraag of het beoogde doel is bereikt. Deze vraag kan aan de kwartiermaker worden voorgelegd als het gaat om de toekomst van Batavialand. Reeds eerder is gesproken over een investering in Batavialand aan de hand van het plan van de directie waarin beoogde resultaten worden genoemd. Berenschot heeft een second opinion gegeven en daaruit kwam de noodzaak van toezicht naar voren. In 2016/2017 is een aantal maatregelen genomen die met de kennis van toen afdoende leken. Op dit moment is dat echter niet meer voldoende en daarom wordt een nieuw voorstel voor Batavialand aan PS voorgelegd. De vraag met betrekking tot het vereiste aantal bezoekers is aan de kwartiermaker voorgelegd en hij zal ook bepalen welke governance van toepassing kan zijn. Daarover wordt eind 2021 gediscussieerd.

Acties die nodig zijn om het schip recht te trekken is het in balans brengen van de huidige financiële situatie. Er is sprake van een tekort, de wettelijke taken kunnen niet uitgevoerd worden en de lopende subsidie is eindig. Aan de commissie is een voorstel voorgelegd wat betreft besteding van het beschikbare budget.

Scenario 3 past het beste bij het provinciale cultuurbeleid; het vertellen van het verhaal van Flevoland en het geheugen van ons allen zijn, als het gaat om bijvoorbeeld het Zuiderzeeproject. Wanneer gekozen wordt voor scenario 1 of 2, dan wordt een en ander voortgezet in de huidige vorm welke niet aantrekkelijk is voor bezoekers. Op de lange termijn komen scenario 1 en 2 op hetzelfde neer. Deze zijn ook minder aantrekkelijk, omdat de publieksfunctie niet of nauwelijks uitgevoerd kan worden. Cultureel gezien is scenario 3 het meest aantrekkelijk en zal het rijk met de komst van het NSD een financiële bijdrage leveren.

Het rijk is op de hoogte van de financiële situatie van Batavialand en zal bijdragen onder de voorwaarde dat gekozen wordt voor scenario 3. Wanneer dit scenario niet gekozen wordt, zal het rijk haar bijdrage afschalen. Volgens gedeputeerde Rijsberman is geen sprake van herhaling van zetten uit 2016. De basis van de toekomstplannen is gemaakt in samenspraak met Berenschot en de kwartiermaker en moet een herhaling voorkomen.

Juridisch gezien kan de besteding van de subsidie als rechtmatig worden geschouwd. Wel moet men kritisch naar de subsidie kijken om te bepalen welke activiteiten doorgang kunnen vinden. De indruk dat de gedeputeerde door de oogharen heeft gekeken en de rechtmatigheid wel oké vond, wil hij wegnemen. Zolang de provincie diensten van Batavialand afneemt, staat daar een vergoeding

tegenover en in die zin zal subsidie blijven bestaan. De komst van NSD is daar geen voorwaarde voor.

Wanneer de commissie meent dat de kwartiermaker een bredere opdracht moet meekrijgen, dan kan hierover gesproken worden. De vraag over de historie en toekomst van de cijfers rond subsidie zal de gedeputeerde bij de kwartiermaker neerleggen.

Het Berenschot rapport uit 2016 was een second opinion op basis waarvan is besloten tot het verlenen van subsidie en de fusie binnen Batavialand. Er zijn relatief flexibele voorwaarden aan de subsidie verbonden om een goede stap in de toekomst te kunnen maken. De gedeputeerde is zelf teleurgesteld over de uitwerking van de gekozen koers.

De suggestie dat de gedeputeerde niet constant de vinger aan de pols houdt wat betreft de situatie rond Batavialand, wil hij bestrijden. Binnen de ontwikkelsubsidie had Batavialand tien jaar de tijd om zich te ontwikkelen. De huidige subsidieregeling eindigt eind 2021. De toezichthouder heeft een jaar nodig om tot goede ontwikkelingen te komen. De provincie heeft als toezichthouder ook wel degelijk de situatie in de gaten gehouden.

De voorzitter geeft de commissie de gelegenheid nog aanvullende beeldvormende vragen te stellen.

De heer Simonse constateert dat nog steeds sprake is van een vertrouwelijk karakter van stukken waarnaar gerefereerd wordt. Hij informeert wanneer het mogelijk is om in de openbaarheid vragen te stellen.

Desgewenst antwoordt de voorzitter dat een voorstel hoe om te gaan met het beëindigen van de geheimhouding nog aan de orde komt.

Mevrouw Schotman informeert of er een deadline is verbonden aan de oordeelsronde of dat ruimte is voor uitstel van besluitvorming.

Mevrouw Kers begrijpt dat GS besluit over het opheffen van de geheimhouding van het onderwerp Batavialand. Wellicht is het verstandig een presentatie te houden als dat besluit is genomen, zodat in de openbaarheid vragen kunnen worden gesteld.

De heer Ismaili Alaoui sluit zich aan bij de voorgaande spreker en stelt voor na het opheffen van de geheimhouding nog een beeldvormende sessie te organiseren, waarbij inhoudelijke vragen kunnen worden gesteld. Daarna kan de oordeelsvormende sessie gehouden worden.

De gedeputeerde licht toe dat de conclusie van de kwartiermaker eind 2021 gereed moet zijn. Er is tijd nodig om een kwartiermaker aan te stellen. Wanneer oordeelsvorming wordt uitgesteld, komt de planning in het geding.

Wanneer de beeldvormende en oordeelsvormende sessies worden doorgeschoven, kan PS pas na de zomer een besluit nemen, aldus de voorzitter. Hij stelt voor beide sessies in mei te houden, zodat begin juni tot besluitvorming kan worden overgegaan.

De heer Ismaili Alaoui herhaalt de wens om de geheimhouding op te heffen. Het voorstel en rapport hangen met elkaar samen. Het is mogelijk dat tijdens de beeldvormende sessie vragen terugkomen die in geheimhouding zijn gesteld.

De voorzitter constateert dat partijen het voorstel steunen om de besluitvormende sessie te houden als de geheimhouding is opgeheven. Hij stelt de commissie in de tweede termijn in de gelegenheid om korte beeldvormende vragen te stellen.

Mevrouw Kers memoreert dat tijdens de vorige bijeenkomst is gesproken over [REDACTED] [REDACTED] Destijds is aangegeven dat toekomstscenario's bedacht kunnen worden en

subsidie kan worden verstrekt, [REDACTED]

[REDACTED] en zij wil hierover graag een verduidelijking.

De heer Van Rooij bestrijdt dat de toezichthouder op basis van het Berenschot rapport is aangesteld. Het voorstel voor toezicht is al eerder ter sprake gekomen. Volgens spreker is een publiek-private samenwerking mogelijk, aangezien een aantal andere musea daar al meewerkt. Hij adviseert te informeren naar hun ervaringen op dit gebied. Is daadwerkelijk onderzocht of publiek-private samenwerking mogelijk (scenario 4)?

Wat betreft het aantrekken van bezoekers kan samenwerking worden gezocht via een transformatie van museum naar belevingsfunctie. Op die manier in een rendabele constructie mogelijk.

De heer Ismaili Alaoui informeert of samenwerking met Bataviastad mogelijk is. Dit wordt jaarlijks door 1,2 miljoen mensen bezocht en kan een bezoekerspotentieel opleveren voor Batavialand. Wat is ervoor nodig om hen te verleiden om Batavialand te bezoeken?

De heer Ransijn wenst te weten wat de scope van de opdracht is van de kwartiermaker. Houdt hij zich bezig met de bedrijfsvoering en heeft hij geen gezaghebbende relatie met de directie? Hoe wordt de rol van de kwartiermaker gepositioneerd binnen het voorstel van de gedeputeerde?

De heer Simonse is nog niet enthousiast over het voorstel. Er is een relatie met Batavialand en het verhaal van Flevoland, maar hoeveel gaat het rijk afschalen binnen scenario 2 als men kiest voor de NSD? Voordat spreker een keuze maakt, wenst hij de hoogte van de bijdrage van het rijk te weten.

Mevrouw Schotman heeft gezien dat de bezoekersaantallen rond de 90.000 per jaar liggen en toch blijkt het museum niet succesvol te zijn. Maakt de rijksbijdrage het verschil bij deze bezoekersaantallen? Met welke kaders is Berenschot op pad gestuurd om de voorliggende scenario's te ontwikkelen?

De heer De Haan heeft begrepen dat de provincie een afnemer is van diensten en dat de subsidiestromen om die reden in stand blijven. Is er een maximum verbonden aan deze subsidie, zodat er een betere balans ontstaat?

De heer Kok wil weten of scenario 3 met name wordt ingegeven door urgentie of de behoefte van GS om de culturele doelen neer te zetten. Volgens hem is onvoldoende onderbouwd om een levensvatbaar scenario 3 neer te zetten. Verder informeert spreker of de kwartiermaker zich richt op de museale aspecten en wat wordt verstaan onder museale doelen inrichten?

Desgevraagd antwoordt de heer Wijn dat een publiek-private samenwerking helaas niet mogelijk is. Alle Nederlandse musea ontvangen subsidie of sponsoring van particulieren. Op het beheren van de collectie, het gebouw en de personeelskosten wordt toegelegd in de vorm van subsidie. Uit navraag blijkt dat de bezoekers van Bataviastad niet geneigd zijn om Batavialand te bezoeken. Het huidige aanbod van Batavialand is te diffuus en de kwartiermaker zal zich bezighouden meterschikking van de gebouwen en het schip uit het water halen. Wellicht dat het gebied door ontwikkeling zodanig aantrekkelijk wordt dat het meer bezoekers trekt.

[REDACTED] gedeputeerde Rijsberman [REDACTED]

[REDACTED]
informeert mevrouw Kers.

De gedeputeerde ontkent dat dit gekoppeld is aan het verlenen van subsidie. Momenteel is de balans financieel gezien nog gezond.

De heer Van Rooij betreurt dat scenario 4 niet op voorhand is meegenomen als mogelijke optie.

Volgens gedeputeerde Rijsberman wordt een dergelijk scenario ook niet uitgesloten. Het kan een opdracht zijn om de kwartiermaker te laten uitzoeken of een scenario 4 mogelijk is.

Naar de synergie met Bataviastad is wel onderzoek gedaan. De bezoekers hebben niet dezelfde intentie en zullen in ieder geval niet op één dag zowel Batavialand als Bataviastad bezoeken.

De kwartiermaker gaat in opdracht van de provincie samen met de directie en de stuurgroep een voorstel maken.

In eerste instantie komt de kwartiermaker met een voorstel ten aanzien van de subsidie en de scope van de opdracht komt in het volgende voorstel aan de orde. De huidige bedrijfsvoering en de toekomst zijn met elkaar verbonden en verandering van bedrijfsvoering kan een onderdeel zijn van het voorstel van de kwartiermaker.

De heer Ransijn informeert of dan sprake is van twee verschillende profielen wat betreft de kwartiermaker. Er was een gebrek aan creatieve competenties en vervolgens wordt er gezocht naar iemand die zich gaat bezighouden met de bedrijfsvoering.

Gedeputeerde Rijsberman stelt voor dat de kwartiermaker zich laat bijstaan door deskundigen. Doel van de opdracht is het onderzoeken van verschillende scenario's voor de toekomst van Batavialand. Het is niet bekend hoeveel het rijk zou gaan afschalen. Wanneer sprake is van alleen een depotfunctie, kan de maritieme collectie daarin worden ondergebracht. De gedeputeerde zal bekijken of het lukt om informatie over subsidiebedragen vanuit het rijk boven water te krijgen.

Volgens de heer Kok is cijfermatig inzicht nodig wat betreft de verschillende scenario's voordat de oordeelsvormende ronde plaatsvindt, zodat een goed beeld kan worden gevormd over de toekomst van Batavialand.

Gedeputeerde Rijsberman merkt op dat de kwartiermaker wordt aangesteld om dit soort zaken uit te zoeken. Aan de hand van zijn input kan pas eind 2021 een besluit worden genomen. De vraag over het gewenste aantal bezoekers zal ook in de opdracht van de kwartiermaker worden meegenomen. Tevens dient hij te belichten hoe scenario 3 in zijn meest gunstigste manier kan worden uitgevoerd.

De voorzitter brengt de kwestie van de geheimhouding ter sprake. Hij stelt voor om geheimhouding op te leggen op hetgeen in deze en de vorige bijeenkomst is besproken. De geheimhouding wordt opgeheven op het moment dat PS de integrale geheimhouding opheft, met uitzondering van de passages waarin in oordelende zin wordt gesproken over de directie van Batavialand. Het is de gewoonte om daar waar over personen wordt gesproken, dit in de beslotenheid te doen.

Daar maakt de heer Ismaili Alaoui bezwaar tegen. Hij heeft in het kader van verantwoording geen bezwaar tegen het openbaar maken van alle informatie.

Ook de heer Ransijn wenst hetgeen besproken is openbaar te maken, behoudens gegevens die onder de AVG vallen.

De heer Van Rooij meent dat zaken openbaar kunnen worden gemaakt, zolang dit binnen de AVG verantwoord is.

De heer Simonse is geen voorstander van openbaar maken op het moment dat het mensen persoonlijk beschadigt. De passages over de directie dienen niet openbaar te worden gemaakt.

De voorzitter constateert dat een meerderheid van de commissie instemt met zijn voorstel; de geheimhouding binnen de commissie eindigt op het moment dat PS de geheimhouding over voorliggend onderwerp opheft, met uitzondering van de delen waarin wordt gesproken over personen.

3. Sluiting

De voorzitter bedankt alle aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 18.15 uur.

Commissie
Besluit

De commissie besluit om geheimhouding op te leggen op hetgeen vanmiddag en vorige week (besloten deel 7 april middag) is besproken, op de verslagen (7 & 14 april) en op de presentaties (7 & 14 april) en deze geheimhouding op te heffen op het moment dat PS besloten heeft de geheimhouding op de rapporten "toezicht Erfgoedpark Batavialand" en Toekomstscenario's Batavialand" op te heffen m.u.v. de passages in de verslagen waarin in oordelende zin gesproken is over de directie van Batavialand. *Het is de gewoonte om daar waar over personen wordt gesproken, dit in de beslotenheid te doen.*

Presentatie Berenschot

Opdracht aan Berenschot

Werk op hoofdlijnen drie scenario's uit voor de toekomst van Batavialand.

1. Een beperking van de provinciale subsidie tot het mogelijk maken van de uitvoering van de wettelijke taken.
Depot Batavialand
2. Een continuering van de bestaande provinciale exploitatiesubsidie (€ 1,5 mln.).
Voortzetting huidig Batavialand
3. Een impuls (b.v. verhoging exploitatiesubsidie) ten behoeve van de doorontwikkeling van Batavialand.
Erfgoedpark Batavialand

Berenschot

Aanleiding voor de scenario's

- De financiële basis van Batavialand is wankel
- Het museaal concept is onduidelijk
- De relatie met de gemeente Lelystad is beperkt
- Het Nationaal Scheepsarcheologisch Depot biedt kansen
- Batavialand is niet goed te vergelijken met andere musea in Nederland

Berenschot

De drie scenario's met elkaar vergelijken

Berenschot

Analyse drie scenario's

Scenario 1 Niet aantrekkelijk

- Geen publieksfunctie, gemiste kans voor alle partijen
- Nauwelijks rendement provinciale investeringen in het verleden

Scenario 2 Mogelijk, maar niet zonder maatregelen

- Museale concept aanpassen door komst NSD
- Maatregelen voor sluitende begroting

Scenario 3 Aantrekkelijk perspectief

- Voorwaarde: rijk, provincie en gemeente en Batavialand met elkaar eens over ambities (museaal concept, publieksbereik en eigen inkomsten)
- Uitbreiding financiële steun (Batavialand spil in gebiedsontwikkeling)

Berenschot

Advies aan de provincie

- Kies voor scenario 3 als ontwikkelrichting voor Batavialand.
- Sluit een overeenkomst met het ministerie van OCW, de gemeente Lelystad en Batavialand waarin de ontwikkelrichting wordt vastgelegd alsmede de inspanningen die partijen zullen leveren om dat perspectief te realiseren.
- Stel samen met de bestuurlijke partners een kwartiermaker aan die in nauwe samenwerking met Batavialand een nieuw en realistisch museaal concept uitwerkt, uitgaande van de komst van het NSD, een aantrekkelijk publieksprogramma en een jaarlijkse provinciale subsidie van € 1,5 mln.
- Maak op termijn met Batavialand financiële meerjarenafspraken gebaseerd op de cultuurvisie van de provincie en het museale concept van Batavialand. Leg in de subsidiebeschikking(en) en de prestatieafspraken een duidelijke relatie tussen de te vervullen functies (taken) en de middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld.

Berenschot

Noot:

Alleen aan vastgestelde besluitenlijsten kunnen rechten worden ontleend.

Meer informatie kunt u vinden op: <http://stateninformatie.flevoland.nl>.